

ת"פ 20695/01/16 - ישראל חביב נגד מדינת ישראל - היחידה המשפטית לתיקים מיוחדים

בית המשפט המחוזי בחיפה

ת"פ 20695-01-16 מדינת ישראל נ' קנרש(עציר) ואח'
תיק חיצוני: מספר תיק חיצוני

בפני כבוד השופטת אורית וינשטיין
המבקש: (הנאשם) ישראל חביב ע"י הסניגוריה הציבורית (חיפה) באמצעות עו"ד סיגל
עפרוני

נגד
המשיבה: (המאשימה) מדינת ישראל - היחידה המשפטית לתיקים מיוחדים באמצעות
רשות המיסים - מע"מ

החלטה

בפני בקשת המבקש (הנאשם), ישראל חביב, (להלן - **המבקש**) לבטל את כתב האישום שהוגש נגדו על ידי המשיבה (המאשימה) (להלן - **המשיבה**) ביום 11.1.2016, וזאת מחמת טענה להגנה מן הצדק בשל אכיפה בררנית.

כתב האישום:

1. על פי עובדות כתב האישום, בתקופה שבין ינואר 2014 ועד דצמבר 2015 פעל המבקש, ביחד עם מי שהיה נאשם 1 בכתב האישום (טרם שהגיע נאשם זה להסדר מול המאשימה) מר יניב קנרש (להלן - **קנרש**) ואחרים, לביצוע עסקאות בתחום הדלק, אשר כללו יצירת תערובות דלק באמצעות ערבובם ומהילתם, ולאחר מכן מכירתם ללקוחות באופן סיטונאי. הפרשה זכתה לכינוי "פרשת החזרה הגנרלית" (להלן - **הפרשה**). בכתב האישום צוין כי אדם בשם חיים רביבו (להלן - **רביבו**) היה בין האנשים אשר סייעו לקנרש ולמבקש בביצוע עסקאות הדלק בפרשה.

2. כתב האישום מיום 1.11.16 (לאחר תיקונו לאור סיום ההליך כנגד הנאשם 1) כולל שלושה אישומים כלפי המבקש ומיוחסות, למבקש העבירות הבאות: באישום הראשון - קשירת קשר לבצע עבירת פשע - עבירה לפי סעיף 499 לחוק העונשין, התשל"ז - 1977 (להלן - **חוק העונשין**), קבלת דבר במרמה בנסיבות מחמירות - עבירה לפי סעיף 415 לחוק העונשין, עבירה לפי סעיף 26 לחוק הבלו על דלק, תשי"ח-1958, עבירה לפי סעיף 14 לחוק רישוי עסקים, תשכ"ח-1968;

במסגרת האישום השני - עבירה של קבלת דבר במרמה בנסיבות מחמירות - לפי סעיף 415 לחוק העונשין;

במסגרת האישום השלישי - עבירה לפי סעיף 3(א) לחוק איסור הלבנת הון, תש"ס-2000 (להלן - **חוק איסור הלבנת הון**) ועבירה של עשיית פעולה ברכוש בידעה שהוא רכוש אסור - לפי סעיף 4 לחוק איסור הלבנת הון.

טענות המבקש:

טענות המבקש במסגרת הבקשה הינן בתמצית כדלקמן:

3. חלקו של רביבו בפרשה נשוא כתב האישום היה גדול משמעותית מחלקו של המבקש והוא היה הרוח החיה בחלק נכבד מהאירועים נשוא כתב האישום, בין היתר, יצר תערובות דלק באמצעות ערבוב סולר יחד עם חומרי מהילה שונים ללא היתר כדין וללא פיקוח, הציג מצג שווא בפני לקוחותיו לפיו הוא עוסק במכירת סולר לתחבורה או נזולי הסקה לגיטימיים, מכר תערובות דלק שיש בהן כדי לסכן את שלום הציבור בריאותו ורכושו, פעל להוצאת חשבוניות פיקטיביות בהיקף של מאות אלפי שקלים ועבירות נוספות כפי שמתואר בכתב האישום.
4. אנשים נוספים מעורבים בפרשה - זוהיר חיר, חמודי מנעא, יגאל עזרא, ניב מועלם, מוטי דיין וכן רביבו (להלן - **המעורבים האחרים**). הללו נחקרו באזהרה בגין האירועים נשוא כתב האישום, חלקם הודו במעשים המיוחסים להם, ולגבי החלק האחר קיימות ראיות בתיק הקושרות אותם לאירועים נשוא כתב האישום.
5. חומר הראיות המצוי בפרשה מעלה בבירור כי קיימות ראיות טובות לכאורה להוכחת אשמתו של רביבו והמעורבים האחרים. למרות זאת, המשיבה לא הגישה כתב אישום נגד שאר המעורבים בפרשה ורובם ממשיכים לעסוק במכירת סולר לתחבורה ולתחליפי הסקה.
6. לאור הנסיבות המפורטות, פעלה המשיבה בניגוד להלכות הנוהגות בעניין אכיפה בדרנית. המשיבה מחויבת לפעול בשוויון וללא אפליה בהפעלת שיקול דעתה, והדבר רלוונטי גם בסוגיית ההעמדה לדין. הגשת אישומים בדרך מפלה ובררנית פוגעת באמון הציבור ברשויות התביעה וטומנת בחובה קשיים לא מובטלים, ואף עשויה במקרים מסוימים להביא לפסילת ההחלטה להעמיד לדין.
- עמדת המבקש היא כי העמדתו שלו לדין פלילי, שעה שהמעורבים האחרים אשר ביצעו מעשי עבירה דומים או חמורים משלו לא הועמדו לדין, מהווה אפליה ועולה כדי שימוש לרעה בהליכי משפט.
7. על פי דוקטרינת ההגנה מן הצדק מוסמך בית המשפט לבטל כתב אישום, בהינתן שקיימת תשתית עובדתית ראייתית נאותה. קרי, על הנאשם המבקש להוכיח טענת אפליה בהעמדה לדין להגיש חומר המצביע על כך ש"**אנשים אחרים שעשו מעשי עבירה דומים או זהים לאלה המיוחסים לנאשמים, זכו ליחס אחר, טוב מזה שהנאשם קיבל מהרשות, ובכך נפגע עקרון השוויון**" (ת"פ 4311/93 **מדינת ישראל נ' אחים עופר נכסים בע"מ**, פ"ד תשנ"ד (4) 151 (29.6.1994)).
8. ההחלטה על העמדה לדין של חשודים נוספים צריכה להיות מבוססת על חומר הראיות הגולמי המונח בפני התביעה, וכן על כל חומר שיכלה להשיג במאמץ סביר, ועל בסיסו לקבוע אם יש סיכוי סביר להרשעת המתלונן.
- על כן, המבקש ביקש מבית המשפט להורות למשיבה להציג את כל חומר הראיות הרלוונטי כלפי כל אחד מהמעורבים נשוא בקשה זו, וכן לדווח לבית המשפט אילו הגבלות מוטלות, אם בכלל, על המעורבים האחרים שלא הוגש נגדם כתב אישום על עיסוק בסולר או בתחליפי הסקה.

עמדת המשיבה:

המשיבה בתגובתה לבקשה טענה כדלקמן:

9. המשיבה בודקת לגופו של עניין את שאלת ההליכים הפליליים שינקטו כנגד מי שנחקר תחת אזהרה במסגרת הפרשה ואין בכוונתה לסגור את הגולל בעניין.

10. המשיבה פעלה עובר להגשת הבקשה למסור מכתב יידוע על פי סעיף 60א לחוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב], תשמ"ב-1982 (להלן - **החסד"פ**) לחשודים יניב מועלם ויגאל עזרא. הגשת כתב אישום בעניינם תהא בכפוף לדיני הראיות ולהליך שימוע. לגבי מעורבים נוספים טרם התגבשה עמדת המשיבה בעניין המשך ההליכים בעניינם וזו תגובש עובד למועד העדתם בבית המשפט.
- באשר לרביבו, החלה המשיבה בהכנת מכתב יידוע בעניינו על פי סעיף 60א לחסד"פ והגשת כתב אישום אף היא תהא בכפוף לדיני הראיות ולהליך שימוע.
- לא יעלה על הדעת כי מתן משנה תוקף לזכויות החשודים תעמוד למשיבה לרועץ, קל וחומר כאשר אין בכוונתה לסיים את ההליכים הפליליים כנגד רביבו ללא הליך שימוע כדן.
11. טענת המבקש לביטול כתב האישום מחמת אכיפה בררנית לא יכולה לדור בכפיפה אחת עם האמור לעיל, שהרי המשיבה פועלת ביחס למעורבים אחרים על פי הוראות הדין ואין במעשיה כדי להצביע על אכיפה בררנית או פגיעה בתחושת הצדק הטבעית.
12. הגשת כתב האישום כנגד המבקש וקנרש מיד עם סיום חקירתם, נבעה מקיומה של עילת המסוכנות וראיות לכאורה אשר היו בהם כדי לבסס הגשת בקשת מעצר עד תום ההליכים, נסיבות אשר לא התקיימו בעניינו של רביבו.
13. נטל הראיה מונח על כתפי הטוען לאכיפה בררנית להוכיח טענתו. בעניינו, לא המציא המבקש ראיות לפיהן אותם המעשים אשר הביאו להגשת כתב אישום כנגדו נעשו על ידי המעורבים האחרים.
- טיעוני המבקש מסתכמים בהבנתו כי המעורבים הודו בביצוע עבירות ונחקרו כחשודים. מכל מקום, אין בכך כדי להועיל למבקש שהרי המשיבה החלה בבחינת מעורבותם של חשודים נוספים.
14. אף לשיטת המבקש אין לבטל את כתב האישום אלא לאחר בחינת הראיות התומכות בטיעוניו. על כן, תשתדל המשיבה להקדים עדותם של המעורבים האחרים בפרשה - ככל ולא יישלחו הודעות יידוע על פי סעיף 60א לחסד"פ בעניינם.

תשובת המבקש:

15. כתב האישום הוגש לפני קרוב לשנה, כאשר כל חומר הראיות בפרשה היה מונח בפני המשיבה עובר להגשתו. העובדה כי רביבו מוזכר פעמים רבות בכתב האישום תוך פירוט מעשיו, מצביעה על כך שבידי המשיבה ראיות לכאורה להוכחת אשמתו. משכך, אין צורך בהצגת ראיות בפני בית המשפט באשר לטענה של אכיפה בררנית ככל שהיא מתייחסת למר רביבו, שהרי כתב האישום מדבר בעד עצמו.
16. אין בעמדת המשיבה כי היא החלה בהכנת מכתב לפי סעיף 60א לחסד"פ, כדי להוות הצדקה לכך שכנגד רביבו ואחרים לא מתנהל כל הליך מאז סיום החקירה, קרי תקופה של קרוב לשנה. המדובר בשיהוי בלתי סביר ללא כל הסבר המניח את הדעת.
17. בעוד שלגבי המבקש הוגשה בקשה למעצרו עד תום ההליכים, מר רביבו שוחרר ממעצרו. יש לדחות את טענת המשיבה לפיה שיקולי מסוכנות הכריעו את הכף בהגשת בקשת מעצר עד תום ההליכים נגד המבקש, אלא מול שחרורו של רביבו. כתב האישום מלמד כי המעשים המיוחסים למבקש מיוחסים גם למר רביבו. יתרה מכך, לרביבו מיוחסים מעשים נוספים ביחד עם קנרש, כאשר למבקש אין חלק בהם. עובדה זו שומטת את הקרקע לטענת המשיבה בעניין המסוכנות.

דין והכרעה:

18. טענת אכיפה בררנית מהווה את אחד מהביטויים המרכזיים של דוקטרינת ההגנה מן הצדק.

דוקטרינת ההגנה מן הצדק התפתחה בהלכה הפסוקה, אשר קבעה, בהמשך למשפט המקובל האנגלי, כי בסמכותו של בית המשפט לבטל כתב אישום שהגשתו או עצם בירורו סותרים עקרונות של צדק והגינות משפטית (ע"פ 4855/02 **מדינת ישראל נ' בורוביץ**, פ"ד נט(6) 776 (31.3.2005)). בהמשך, הדוקטרינה מצאה עיגון חקיקתי במסגרת תיקון תשס"ז של החסד"פ, במסגרתו הוספה בהוראת סעיף 149(10) לחסד"פ.

19. בהתאם לדוקטרינת ההגנה מן הצדק, בית המשפט מוסמך לבטל כתב אישום כאשר מדובר באכיפה בלתי שוויונית של הדין, העשויה לבוא לידי ביטוי, בין היתר, בהגשת כתב אישום נגד אחד ובהימנעות מהגשתו נגד אחרים, באותן נסיבות (ע"פ 7659/15 **רוני זירר הרוש נ' מדינת ישראל** (פורסם בנבו, 20.4.2016)) (להלן - פרשת **הרוש**).

על מנת להכריע בעניין טענת המבקש בדבר קיומה של אכיפה בררנית בעניינו, יש לבחון האם בהימנעותה מהגשת כתב אישום נגד החשודים האחרים, באותן נסיבות, פעלה המשיבה ממניעים ענייניים או על יסוד שיקולים זרים ושרירותיים (ע"פ 2681/15 **גדי בן שטרית נ' מדינת ישראל** (פורסם בנבו, 14.2.2016)). יודגש, כי הנטל להוכיח כי ההבחנה בין המעורבים בפרשה נובעת משיקולים זרים, גישה שרירותית, מטרה פסולה, וכיוצא באלה, מוטל על המבקש, אשר עליו להציג תשתית עובדתית מבוססת התומכת בטענתו - ואין המדובר בנטל פשוט (פרשת **הרוש**, בפסקה 35).

באשר לשיקול הדעת הרחב המוקנה לרשויות התביעה בשאלה אם להעמיד אדם לדין אם לא - ראו דבריו של כבוד השופט פוגלמן בע"פ 6328/12 **מדינת ישראל נ' פרץ** (פורסם בנבו, 10.09.13).

עוד יוער, כי גם במקרים שבהם ימצא בית המשפט שהרשויות נקטו באכיפה בררנית, יש להוסיף ולבחון מהו הסעד הראוי בנסיבות המקרה, שהרי השימוש בסעד קיצוני של ביטול כתב האישום יעשה במקרים חריגים בלבד בהם לא ניתן לרפא את הפגם באמצעים חריפים פחות, למשל במישור הענישה או באמצעות תיקון כתב האישום (פרשת **הרוש**; ע"פ 8551/11 **סלכני נ' מדינת ישראל** (פורסם בנבו, 12.8.2012)).

20. **ומן הכלל את הפרט:** על מנת לבחון את טענת המבקש ולהכריע בה - נדרשת בחינה של תשתית עובדתית, כפי שהמבקש עצמו טען בבקשתו. לא ניתן להכריע בבקשה זו על בסיס טיעונים משפטיים גרידא, בלא בחינה של חומר הראיות.

21. יתר על כן, על פני הדברים, ניתנו הסברים על ידי המשיבה לפיהם טרם מיצתה את הדין עם המעורבים האחרים בפרשה, כך שלעת הזו לא ניתן לקבוע כי הימנעותה מלהגיש כתב אישום כנגדם נובעת משיקולים זרים ובלתי ענייניים וממילא אין די בעובדה כי המשיבה הגישה כתב אישום נגד המבקש, בעוד

שלגבי המעורבים האחרים בפרשה החליטה לפעול בשלב מאוחר יותר, כדי להעיד על התנהלות בלתי שוויונית מצידה.

22. בנסיבות המקרה הנוכחי, כאשר המבקש טען כי המעורבים האחרים ביצעו מעשי עבירה דומים או חמורים משלו, במסגרת אותה פרשה, ולא הועמדו לדין, יש מקום, לגישה, לברר תחילה את התשתית הראייתית בטרם הכרעה בשאלה האם מדובר באכיפה בררנית. (ע"פ (ת"א) 15757-04-11 **מדינת ישראל נ' מרדכי גרינוולד** (פורסם בנבו, 18.6.2012)).

23. בתשובת המבקש לעמדת המשיבה, טען המבקש כי כלל אין צורך בהצגת ראיות מטעמו לטענה של אכיפה בררנית בכל הנוגע לרביבו. זאת משום שלשיטתו, יש להסתפק בעצם העובדה כי מר רביבו מוזכר פעמים רבות בכתב האישום כדי להצביע על מעורבותו בפרשה.

איני סבורה כי די בכך כדי לעמוד בנטל המוטל על המבקש להוכיח טענה של אכיפה בררנית. בית המשפט העליון קבע פעמים רבות כי טענה מעין זו כרוכה בנטל לא פשוט הרובץ על כתפי המעלה אותה (פרשת **הרוש**; ע"פ 8702/12 **שמואל זאוי נ' מדינת ישראל** (פורסם בנבו, 28.7.2013)). על המבקש היה להציג תשתית עובדתית מבוססת התומכת בטענתו זו. איני מקבלת את הטענה כי די באזכור בכתב האישום וכי אין מקום להידרש לחומר הראיות.

24. הגם שעיגונה בחוק של טענת הגנה מן הצדק מצוי בסעיף 149(10) לחסד"פ, שכותרתו טענות מקדמיות, ניתן להעלות טענה זו גם בכל שלב אחר במשפט, כאמור בסעיף 151 לחסד"פ.

25. יתר על כן, לבית המשפט מוקנית הסמכות מכוח הוראת סעיף 150 לחסד"פ להשהות את מתן החלטתו בטענה מקדמית לשלב אחר של המשפט.

בנסיבות המקרה שבפני, מצאתי לנכון להפעיל סמכותי זו ולדחות את הדיון בטענת המבקש לאכיפה בררנית למסגרת הדיון בתיק גופו. איני סבורה כי יש מקום לפצל את הדיון בתיק זה באופן שתישמענה תחילה ראיות לצורך הכרעה בטענה של אכיפה בררנית, מאחר ומסכת הראיות לצורך הכרעה בטענה כאמור יש בה משום חפיפה למסכת הראיות בתיק גופו וראוי אפוא לשמוע את מכלול הראיות כמקשה אחת, לא כל שכן שעה שנקבע מספר לא מבוטל של מועדי הוכחות האמורים להתחיל בחודש דצמבר.

26. אשר על כן, טענות המבקש לעניין אכיפה בררנית, ככל שיבקש לחזור ולטעון אותן, יידונו במסגרת הדיון בתיק לגופו. לעת הזו - אין מקום להכריע בבקשת המבקש ואין מקום לביטול כתב האישום כפי שהתבקש.

המזכירות תשלח החלטתי זו לבאי כוח הצדדים.

ניתנה היום, ח' חשוון תשע"ז, 09 נובמבר 2016, בהעדר הצדדים.

